

NIEPRZEBRANY (86) *part praet pass pf*

W pisowni łącznej (68), w rozłącznej (18).

Oba e oraz a jasne.

sg m N nieprzebrany (13). ◇ G nieprzebran(e)go (1). ◇ A nieprzebran(e)go (2). ◇ I nieprzebrany (1). ◇ V nieprzebrany (7). ◇ f N nieprzebrana (6). ◇ G nieprzebranej (7); -ej (2), -(e)j (5). ◇ A nieprzebrana (3). ◇ L nieprzebranej (2). ◇ V nieprzebrana (1). ◇ n N nieprzebrane (5); -e (1), -(e) (4). ◇ G nieprzebranego (9); -ego (1), -(e)go (8). ◇ A nieprzebran(e) (1). ◇ I nieprzebrany (3). ◇ L nieprzebrany (3). ◇ pl N subst nieprzebrane (6); -e (3), -(e) (3). ◇ G nieprzebranych (10). ◇ A subst nieprzebrane (6); -e (1), -(e) (5). ◇ L nieprzebranych (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII (z Cn, XVIII) w. s.v. przebrać.

W funkcji przymiotnika (86) :

1. *Z którego można ciągle brać, a zawsze jeszcze coś zostanie; niezmierny, obfity (44) : KochZuz A2; Przewo z Sólomonem zeznawszy/ że thé rzeki z morzã idã/ y do tególz zãs/ áby było nieprzebrãné/ wpadãią/ zeznaymy téz z Philozophy Oczko 8; Słuchay chudzino/ y ty fluchay/ komu Pieniądze leżą nieprzebrãné w domu. KochPs 72; Iáko cudã niezwyklé/ cudã niesłycháné W Aegypcie okázował: rzeki nieprzebrãné W krew obrócił: krwią wżytki łtrumienié płynęły KochPs 117; KochPieś 72; ArtKanc L2v, P14.*

W porównaniu (1): á rofkołzy iáko morze nie przebrãné trwãią. SkarKaz 639b.

W charakterystycznych połączeniach: nieprzebrane morze (2), pieniądze, rzeki, wody (3).

W przen (2) : O dziewictwo łkãrbie nieprzebrãny SkarŻyw 393; KOCHANOVVSKI iedyny/ nieprzebrãné morze Słow y rzeczy ósobnych/ Polłki Stefychorze. KlonŻal B.

a. *O Bogu i jego przymiotach (25) : CHwalcie pãná/ prze dobroć iego nieprzebrãną KochPs 160, 198; Ani fye nam ták łkãpie o nieprzebrãnéy dobroći pãńkiéy/ y łásce przeciw rodzáiowi ludzkiému rozumieć godźi KochWr 23; GrabowSet I2; LatHar 566.*

Wyrażenia: »lutość (a. litość) nieprzebrana« (3): O Izráhelu/ niech fye dzieie Co chce/ ty w pãnu kładź nádzieie V tego litość nieprzebrãná/ V tego pomoc nie czekãna KochPs 194; GrabowSet G4, I3v.

»nieprzebrana (jest) łaska« [szyk 4:1] (4:1): Który lud fwóy zych wyrwał okrutnéy pãłzczeki/ Bo iego nie przebrãná łáłká trwa ná wieki. KochPs 199, 154, 155; Lecz ná dułzy wielką świátłość w pokućie brał: modłãc fię Bogu á vważãjąc łobie wielkość grzechow łwoich/ y bogãctwo nie przebrãnéy łáłki Boskiey nád łobã. SkarŻyw 82; vzdrowże iã ty łam Pãnie Iezu Kryłte/ lékãrzu nieprzebrãnych łáłk SiebRozmysł Dv.

»nieprzebrane miłosierdzie (boże)« [szyk 10:2] (12): RejPos 82; SkarJedn 330; SkarŻyw 125; Zmiłuy fię nádemnã Boże/ według nieprzebrãnego miłosierdzia twego [Miserere mei, Deus, secundum magnam misericordiam tuam Vulg Ps 50/1]. LatHar 83, 100, 144, 156, 295, 428, 639; SiebRozmysł E2; Nie rospãczył/ ále fię chwycił nádzieie o nieprzebrãnym miłosierdziu Bożym. SkarKaz 349b.

Szeregi: »hojny a nigdy nieprzebrany« (1): Pãtrzaizé iz tu w tym Pan kilkã rzeczy okázãc raczył: Iednę/ iz iest hojne á nigdy nie przebrãné miłofierdzie iego RejPos 82.

»wieczny i nieprzebrany« (1): Pánfka łáfká ieft wieczna/ y nieprzebrána *KochPs* 154.

»wielki a nieprzebrany« (2): *SkarJedn* 330; więtfzy to grzech rospáczyc w wielkim á nieprzebránym miłóšierdziu Bożym/ niźli ten ktoryście popełniły ofiáruiąc Dyabłóm *SkarŻyw* 125.

Przen: O darach bożych (9) : Ty do żywotá drogę vkázuiefz/ Ty nieprzebránym wefelém fzáfufiefz *KochPs* 21; *LatHar* 286.

W połączeniach szeregowych (2): *RejPos* 266v; hoyna, bogáta, y nieprzebrána łáfká y błogóšláwieńftwá pánfkiégó fkárbnicá, ná nié y ná potomné wyléwác fie może. *GosłCast* 6.

Wyrażenia: »skarb, skarbnica nieprzebrana(-y)« [szyk 3:2] (4:1): czyńcie łóbie worki ktoré się wiotchemi niestáwáiá/ Skárb nieprzebrany wniebiešiech *MurzNT* 191; *RejPos* 266v; *RejZwierc* 48v; Albowiem zołtáwił w Košciele šwym fkárby duchowne nieprzeplácone/ y do škończenia šwiátá nieprzebráne *ReszList* 149; *GosłCast* 6.

»nieprzebrany wiek« = *wieczność* (1): Dni ku dnióm będziefz królowi przykłádał/ Opátruiąc go nieprzebránym wiekiem *KochPs* 88.

Szeregi: »szeroki i nieprzebrany« (1): Nie tákie ieft ono kroleŧtwo niebieškie. nie ma końcá/ [...] káždemu kto wiernie P. Bogu ŧłuży doŧtác fię może: bo ieft ŧzerokie y nieprzebráne. *SkarKaz* 637b.

»wieczny a nigdy nieprzebrany« (1): ále tám ná gorze gdzie ŧkarb wieczny á nigdy nie przebrány ieft. *RejZwierc* 48v.

2. *Z którego można wybierać coś bez końca; nie wyczerpany, nie kończący się; inexhaustus Calep, Cn; nunquam exhaustus Modrz; iugis Cn* (29) : w ziemi ciepła ŧye tákie náyduiá/ które wiecznych ogniów á ŧtudnic nieprzebráných nam znák pokázuiá. *Oczko* 1; *SkarŻyw* 384; *KochMRot* A4v; *Calep* 530b.

W charakterystycznych połączeniach: nieprzebrana komora, obora, piwnica, spiźarnia.

W przen (25) : *RejWiz* 52; *ModrzBaz* 123v; Gdzie ony złoté góry nie przebráne? *KochPieš* 40; *KochWr* 16; *GrabowSet* Fv, F4v; A iešliby ten ŧkarb Rzeczypošp [...] kiedy *exhaustus* był/ tedyby nam nie lža iedno fię záfię do Poboru wćiec. A tym ošobliwym á mogę rzec nieprzebránym źrzodłém [...] pošláć y reštauowác. *VotŠzl* D4; Bowiem [Bóg] ŧkarb ieft nieprzebrány Wieczne miłóšierdzie iego *SzarzRyt* B2.

Wyrażenia: »nieprzebrane bogactwo (dobroci a. łaski, a. miłóšierdzia)« (4): Iź thu nam Pan á zbáwiciel náłz opowiáda/ o hoynym dobrodzieyŧtwie/ á nieprzebránym bogáctwie ŧkárbow/ dobroci/ á miłóšierdzia Bogá Oycá ŧwego niebieškiego *RejPos* 157v, [292]v; á nie przebráne bogáctwá wpracach rąk iey [*in laboribus manuum illius divitiae sine defectione*] *BudBib Sap* 8/18; *CzechRozm* 214v.

»nieprzebrany skarb (dobroci a. mądrošci, a. miłó, a. zasłóg« [szyk 6:2] (8): iź żadná iná drogá/ áni żadnym innym wymyšłem nie może żaden przyšć do tych nieprzebráných ŧkárbow/ á do tych wiecznych rádošci kroleŧtwá tego wiecznego *RejPos* 293v, 163v, 165, 326v; *CzechRozm* 227v; O Pánie Boże/ ktorego miłóšierdzie licžby nie ma/ á dobroci ŧkarb nieprzebrány fię náyduie *LatHar* 575, 511; A toć ieft on ŧkarb nieprzebrány zašłóg Páná Chrištušowych y ŧwiętych członkow iego *WujNT* 697.

»nieprzebrana studnica (łaski a. miłóšci)« [szyk 1:1] (2): *ArtKanc* L5v; Tyš dobroci źrzodłó/ y to ták trwác będzie/ Tyš ŧtudnicá łáfká nieprzebrána wźzędzie *GrabowSet* Dv.

»źródło (nigdy) nieprzebrane« [szyk 2:1] (3): Ponieważ z niego łamego [Boga Ojca] wżyftko to/ iáko z iednego nieprzebranego źrzodłá/ wypływa y wypływać muśi. *CzechRozm* 187, 4v; *LatHar* 320.

Szeregi: »hojny a nieprzebrany« (1): á oglądác y poľieść poľpołu z nim thy hoyne á nieprzebrane tám bogáctwá y łkarby iego *RejPos* [292]v.

»nieprzebrany i nieoszacowany« (1): á czemuż odkupiciel náłz/ nieprzebranych y nieofzácowanych łkárbow mądrości Bołkiey pełny *LatHar* 511.

3. Posiadający co w wielkiej ilości; hojny, obfitujący; wyposażony w różne dobra, zalety (13) :

nieprzebrany w co (4): To jest zasię Ulisses w rozum nieprzebrany *KochMon* 26; Obiaw mi fwóy ftátut/ pánie [Boże] w dobroć nieprzebrány. *KochPs* 182 [*idem CzahTr*], 129; *CzahTr* L4.

nieprzebrany w czym (9): iednák cię widzieć pragnę/ nieprzebrány wmiłóśierdziu y łáľce nád grzełznemi/ Miłtrzu y Boże moy. *SkarŻyw* 599. Cf »nieprzebrany w miłóśierdziu«.

W przeciwstawieniu: »skąpy ... nieprzebrany« (1): Ty (mówię) łkapy w rozgniewánié/ A nieprzebrány w litowánié. *KochPs* 129.

Wyrażenie: »nieprzebrany w miłóśierdziu« [szyk 5:3] (8): Z Wyernym łercem wyznawaycie Páná ták dobrego W miłóśierdziu łwym ná wieki tu nye przebranego *LubPs* ddv; Boże w miłóśierdziu łwoim nieprzebrány *KochPs* 76, 199, 200; *SkarŻyw* 559; *LatHar* 35, 146, 232.

Synonimy: **1.** *hojny, obfity, nieogarniony, niezmierny, niezmierzony, wieczny, wielki; 2.* *nieoszacowany, nieprzeczerpany, nieskończony, niewyczerpany.*

Cf **PRZEBRANY**

AW